

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इज्जतलास
माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री दीपकराज जोशी
आदेश

०७०-WO-०१५०

विषय : परमादेश, प्रतिषेध ।

चुरे भावर लोकतान्त्रीक पार्टीका तर्फबाट अख्तियार प्राप्त ऐ. का अध्यक्ष एवं आफ्नो
हकमा समेत जिल्ला सुनसरी प्रकाशपुर गाउँ विकास समिति वडा नं. ३ घर भई हाल
जिल्ला काठमाडौं, जोरपाटी गाउँ विकास समिति वडा नं. २ बस्ने भूमिराज निरौला .१

रिट निवेदक

विरुद्ध

निर्वाचन आयोग, बहादुर भवन, काठमाडौं१
न्यूज २४ टेलिभिजन, महाराजगञ्ज, काठमाडौं१
न्यूज २४ टेलिभिजनका प्रवन्धक, महाराजगञ्ज, काठमाडौं१
न्यूज २४ टेलिभिजनका पावर न्यूज कार्यक्रम संयोजक प्रेम बानिया१
जिल्ला सर्लाही, अत्रौली गाउँ विकास समिति, वडा नं. ७ घर भई चुरेभावर लोकतान्त्रीक
पार्टीका केन्द्रीय सदस्य हाल जिल्ला काठमाडौं, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३२
बस्ने बट्टीप्रसाद न्यौपाने१
प्रेस काउन्सिल नेपाल, जिल्ला काठमाडौं, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ९
तिलगंगा१
बाँके जिल्ला अदालत, नेपालगंज, बाँके१

विपक्षी

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२, १०७(२) बमोजिम यस अदालतको
असाधारण अधिकारक्षेत्र अन्तर्गत दायर हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं आदेश
यस प्रकार छ :

रिट निवेदन व्यहोरा :

निर्वाचन आयोग ऐन, २०६३ को दफा २८ बमोजिम निर्वाचन स्वच्छता, निस्पक्षता, पारदर्शीता तथा भयमुक्त वातावरण कायम राख्न आम सञ्चारका माध्यम समेतले पालना गर्नुपर्ने आचारसंहिता आयोगले मिति २०७०/४/७ गतेदेखि लागु गरिसकेको हुँदा सो आचारसंहिता पालना गर्नु सम्बन्धित सबैको कर्तव्य रहेको छ । संविधानसभा सदस्य निर्वाचन आचारसंहिता, २०७० को परिच्छेद ५ समेतमा आम सञ्चार माध्यमले पालना गर्नुपर्ने आचरण सम्बन्धमा व्यवस्था गरिएकोमा सो आचरण एवं मान्यता विपरीत हुने कुनै काम कारवाही गर्न हुँदैन भनी उल्लेख गरिएकोमा प्रत्यर्थी न्यूज २४ ले प्रारम्भमा मिति २०७०/४/११ गते बेलुकी ७.३० बजे, ऐ. १२ गते बिहान ७.३० बजे र ऐ. १२ गते दिउँसो २.३० बजे आफ्नो पावर न्यूजअन्तर्गतको कार्यक्रममा चुरेभावर लोकतान्त्रीक पार्टी र सो पार्टीको अध्यक्ष म निवेदकलाई वदनाम गराई चुरेभावर लोकतान्त्रीक पार्टीप्रति आस्थावान जनसमुदायमा भ्रम सिर्जना गर्ने आम पार्टीका कार्यकर्ताहरुको आत्मा सम्मानमा चोट पुर्‍याउने गरी प्रत्यर्थी बट्टीप्रसाद न्यौपानेलगायतका केही व्यक्तिहरुको प्रतिषेधपूर्ण अभिव्यक्तिलाई प्रसारण गरी म निवेदकलाई नटवरलाल, ठग जस्ता आपत्तीजनक गाली र बेइज्जती हुने शब्द प्रयोग गर्दै निर्वाचनलाई प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने गरी चुरेभावर लोकतान्त्रीक पार्टीलाई भोट नदिनुस् भन्ने भाव झल्कने किसिमबाट पार्टीको चुनाव चिन्ह भकुण्डोलाई पटक पटक देखाई आधारहीन, असत्य, झुठो, भ्रामक, कपोलकल्पिक समाचार प्रसारण गरेकोले निर्वाचन आचारसंहिता लागु भइसकेको अवस्थामा निर्वाचनलाई प्रभाव पार्ने गरी प्रसारित गरिएको त्यस्तो झुठा समाचार तुरुन्त सच्याइदिन प्रत्यर्थी न्यूज २४ टेलिभिजनलाई अनुरोध गर्दा अटेर गरेकोले मिति २०७०/४/१३ गते हुलाकमार्फत् पत्र पठाउँदासमेत प्रत्यर्थीहरुले उक्त तथ्यहीन भ्रामक झुठा समाचार प्रसारण गरी निर्वाचनलाई प्रत्यक्ष असर पार्ने कार्य गरिरहेका छन् ।

आचारसंहिता अनुगमन र नियमन गरी आचारसंहिता उल्लंघन गर्ने सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था, पदाधिकारी तथा निकायलाई कारवाहीसमेत गर्न निर्वाचन आयोग ऐन, २०६३ को दफा २९(३) ले अख्तियार प्राप्त प्रत्यर्थी निर्वाचन आयोगलाई उक्त झुठा समाचार प्रसारणमा रोक लगाई प्रत्यर्थीहरुउपर कारवाहीसमेत गरिपाउँ भनी मिति २०७०/४/१४ गते निवेदन दर्ता गराएको र प्रेस काउन्सीलसमेतलाई उक्त झुठा समाचार प्रसारण गर्न रोकी सोको खण्डनसमेत गराई पत्रकार आचारसंहिता २०६० उल्लंघन गर्नेलाई कारवाहीसमेत गरिपाउन प्रेस

काउन्सील ऐन, २०४८ को दफा १२ बमोजिम मिति २०७०/४/२८ मा उजुरी दर्ता गराउँदा प्रत्यर्थी आयोग र काउन्सीलले उक्त भुठा समाचार सच्याउन लगाउँछौं, कारवाही गर्छौं भनी आश्वासन दिएतापनि हालसम्म प्रत्यर्थी न्यूज २४ ले उक्त भुठा समाचारको खण्डन गर्नुको सट्टा प्रत्यर्थी न्यूज २४, ऐ. का प्रबन्धक ऐ. का कार्यक्रम संयोजकले पुनः उक्त भुठा समाचारलाई विज्ञापन गरेजस्तो गरी हालसम्म पनि पटक पटक प्रसारण गरिरहेका छन् ।

प्रत्यर्थी बद्रीप्रसाद न्यौपाने संलग्न रहेको चुरेभावर राष्ट्रिय एकता पार्टीबाट अलग भई चुरेभावर लोकतान्त्रीक पार्टी छुट्टै दर्ता गरी निर्वाचन चिन्ह भकुण्डो पाएकोले जनतासमक्ष आफ्नो अलग्गै कार्यक्रम, विचार र सिद्धान्त लिई निर्वाचनमा जनसमर्थनका लागि अगाडि बढिरहेको छ । पार्टीको नीति, विचार, कार्यक्रम र सिद्धान्त जनतामा लोकप्रिय बन्दै गएको हुँदा प्रत्यर्थी बद्रीप्रसाद न्यौपानेले यस पार्टीलाई बदनाम गराई उस्ताउस्तै नाम भएको निज आफू संलग्न रहेको पार्टीमा भोट प्राप्त गर्ने र आफ्नो अस्तित्व जोगाउने नियतले प्रत्यर्थी न्यूज २४ लाई अनुचित प्रभावमा पारी चुरेभावर लोकतान्त्रीक पार्टीको छविलाई सर्वसाधारणमा नकारात्मक प्रभाव पार्न भ्रामक र भुठा आधारहिन समाचार सम्प्रेषण गराइएको छ । विपक्षीहरूले वदनियतका साथ उल्लेखित तवरबाट भुठा समाचार प्रसारण गरेको हुँदा उक्त कार्यबाट निवेदकलाई नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२ को उपधारा ३ को खण्ड (क)(ख)(ग) र (घ), धारा १४१, १४२ द्वारा प्रदत्त संवैधानिक एवं मौलिक हकमा प्रत्यक्ष असर पुग्न गएको छ । प्रत्यर्थीहरूका उक्त कार्य निर्वाचन आयोग ऐन, २०६३ को दफा २८, २९ र संविधानसभा सदस्य निर्वाचन आचारसंहिता २०७० को दफा ७८, ७९, ८१, ८३, ९७, ९८ र १०० विपरीत भई प्रत्यर्थीहरूको उक्त कार्यले म निवेदकको संवैधानिक तथा कानूनी हकको हनन् हुन गएको र उक्त हक प्रचलनका लागि यो निवेदन गर्न आएको छ ।

अतः उक्त भुठा समाचारलाई बारम्बार प्रसारण गरी निवेदकको संवैधानिक हकमा प्रत्यक्ष असर पुर्‍याउने, आगामी २०७०/८/४ मा हुने संविधानसभाको दोस्रो निर्वाचनलाई प्रभावित पार्ने भएको हुँदा, प्रस्तुत मुद्दा अन्तिम सुनुवाई हुँदा निर्वाचनलाई प्रत्यक्ष प्रभाव पर्ने, संविधानसभा निर्वाचन आचारसंहिता, २०७० विपरीत हुने गरी कुनै पनि भुठा र भ्रामक समाचार प्रसारण नगर्नु, नगराउनु भनी प्रत्यर्थीहरूका नाममा प्रतिषेधको आदेश जारी गरी निर्वाचन आयोग ऐन, २०६३, संविधानसभा सदस्य निर्वाचन आचारसंहिता २०७० र पत्रकार आचारसंहिता, २०६० विपरीत समाचार सम्प्रेषण गर्ने प्रत्यर्थी न्यूज २४, ऐ. का प्रबन्धक, ऐ.

का कार्यक्रम संयोजक साथै बद्रीप्रसाद न्यौपानेलाई निर्वाचन आचारसंहिता उल्लंघन गरेकोमा छानविन गरी आवश्यक कानूनी कारवाही गर्नु भनी निर्वाचन आयोग र प्रेस काउन्सिलका नाममा परमादेशलगायत उपयुक्त आदेशसमेत जारी गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निवेदन पत्र ।

यस अदालतबाट भएको प्रारम्भिक आदेश :

यसमा के कसो भएको हो ? निवेदकको मागबमोजिमको आदेश किन जारी हुन नपर्ने हो ? आदेश प्राप्त भएका मितिले बाटाका म्यादबाहेक १५ दिनभित्र सम्बन्धित मिसिलसाथ राखी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमार्फत लिखित जवाफ पठाउनु भनी रिट निवेदनको १ प्रति नक्कल साथै राखी विपक्षीनं. १ र ६ लाई सूचना पठाई त्यसको बोधार्थ महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा पठाई दिनु । निवेदकको मागबमोजिम आदेश किन जारी हुन नपर्ने हो ? यो आदेश प्राप्त भएका मितिले बाटाका १५ दिनभित्र लिखितजवाफ लिई आफै वा आफ्नो प्रतिनिधिद्वारा उपस्थित हुनु भनी रिट निवेदनको १ प्रति नक्कल साथै राखी अन्य विपक्षीहरुलाई सम्बन्धित जिल्ला अदालतमार्फत सूचना पठाई लिखित जवाफ आएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमबमोजिम पेश गर्नु । साथै निवेदकले अन्तरिम आदेशसमेतको माग गरेको देखिएकोले सो सम्बन्धमा दुवै पक्षलाई राखी छलफल गर्न उपयुक्त देखिएकोले निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेको भुठो भनेको सि.डी. मा संलग्न विषयवस्तु तत्काल प्रचार प्रसार नगरी यथास्थितिमा रोकी छलफल गर्न उपस्थित हुनु भनी विपक्षीहरुलाई ७ दिनको समय दिई भिकाई नियमबमोजिम पेश गर्नु भन्ने यस अदालतको आदेश ।

विपक्षीहरुबाट प्रस्तुत गरिएको लिखित जवाफ व्यहोरा :

यस टेलिभिजनको पावन न्यूज कार्यक्रमअन्तर्गत २०७०/४/११ को बेलुका ७.३०बजे ऐ. १२ गते बिहान ७.३० बजे संप्रेषित कार्यक्रमहरु पूर्णत सत्य तथ्यमा आधारित छ । निवेदकसमेत कसैप्रति पनि पुर्वाग्रह राखी प्रसारण भए गरेको छैन । सर्वसाधारणमा भ्रम फैलाउने उद्देश्यले प्रसारण भएको पनि होइन । उक्त कार्यक्रमको प्रसारणबाट आत्मसम्मानमा चोट पुगेको प्रतिषोधपूर्ण अभिव्यक्ति प्रसारण गरेको भन्ने जस्ता निवेदकको कथनको कुनै औचित्य छैन । प्रत्यर्थी बद्रीप्रसाद न्यौपाने लगायत कुनै पनि व्यक्तिहरुको प्रतिषोधपूर्ण अभिव्यक्तिलाई प्रसारण गरेको होइन छैन । निवेदक वा निजको पार्टीलाई भोट नहाल्नु भनी एक शब्द पनि प्रयोग भएको छैन । निवेदनमा उल्लेखित निवेदकको संवैधानिक तथा

कानूनी हकमा आघात पुग्न गएको अवस्था छैन भन्ने समेत व्यहोराको नेपाल ब्रोडकास्टिङ् च्यानल प्रा.लि. द्वारा सञ्चालित काठमाडौं महाराजगञ्जस्थित न्यूज २४ टेलिभिजनद्वारा प्रत्यायोजित अधिकारप्राप्त ऐ. का अध्यक्ष अनिल जोशी, महाप्रबन्धक तपनाथ शुक्ला, पावर न्यूज कार्यक्रम सञ्चालक प्रेम बानियाको संयुक्त लिखित जवाफ ।

निर्वाचन आयोग ऐन, २०६३ को दफा २८ ले दिएको अधिकारबमोजिम बनाइएको निर्वाचन आचारसंहिता, २०७० निर्वाचन व्यवस्थापनको प्रक्रियालाई स्वच्छ, निष्पक्ष, धाँधलीरहित र पारदर्शी बनाउन, सूचना प्राप्ती प्रशोधन भण्डारण र वितरण गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन तथा सञ्चार माध्यम अनुगमनसम्बन्धी व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्न र प्रभावकारी बनाउने मिडिया सेन्टर सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७० तथा सञ्चार माध्यम अनुगमन निर्देशिका, २०७० बनाई कार्यान्वयनमा ल्याएको छ । अतः कानूनमा गरिएका प्रावधानहरूलाई तोकिएको कार्यविधिवमोजिम आयोगले कार्यान्वयन गरी रहेको हुँदा प्रस्तुत रिट खारेज गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निर्वाचन आयोगको तर्फबाट परेको लिखित जवाफ ।

निवेदनमा माग गरिएको प्रसारण सामाग्रीसम्बन्धी विवादित देखिएको र न्यायिक विचाराधीन अवस्थामा रहेको देखिँदा यो मुद्दाको अन्तिम किनारा नभएसम्म कुनै रुपमा पनि सामाग्री प्रसारण नगर्नु नगराउनु भनी अन्तरिम आदेश जारी गरिदिएको छ । आदेशको जानकारी विपक्षीलाई दिनु भन्ने समेत व्यहोराको यस अदालत, संयुक्त इजलासको मिति २०७०/५/३० को आदेश ।

न्यूज २४ टेलिभिजनको अन्तरवार्ताको क्रममा सोधिएको प्रश्नको जवाफ दिँदा पनि विपक्षीको मान मर्दन हुनेलगायत कुनै पनि प्रकारको अपशब्द प्रयोग गरेको छैन । विपक्षीको रिट निवेदनमा उल्लेखित व्यहोरा वदनियतपूर्ण रहेको छ । विपक्षीले मलाई आफ्नो पार्टीको केन्द्रीय सदस्य भनी रिट निवेदन दर्ता गर्दा सफा हात लिई अदालत प्रवेश नगरेको हुँदा रिट निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको चुरेभावर राष्ट्रिय एकता नेपालको केन्द्रीय अध्यक्ष बट्टीप्रसाद न्यौपानेको लिखित जवाफ ।

विपक्षी रिट निवेदकले न्यूज २४ टेलिभिजन विरुद्ध कारवाहीका लागि प्रेस काउन्सील नेपालसमक्ष मिति २०७०/४/२९ मा निवेदन दिएकोमा प्रेस काउन्सील नेपालबाट प्रेस काउन्सील ऐन, २०४८ तथा पत्रकार आचारसंहिता, २०६० (संशोधित तथा परिमार्जित, २०६४) बमोजिम न्यूज २४ टेलिभिजनलाई पत्राचार गरी आवश्यक कारवाहीको प्रक्रिया

अघि बढाइसकेको अवस्थामा त्यसलाई नजरअन्दाज गरी प्रेस काउन्सीलले कुनै कारवाही नगरी उदासिनता देखाएको भनी भुठो र कपोलकल्पित व्यहोरा सामेल गरी दायर गरेको रिट निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रेस काउन्सील नेपालको तर्फबाट परेको लिखित जवाफ ।

यस अदालतको आदेश :

नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी इजलाससमक्ष पेश भएको प्रस्तुत निवेदनको मिसिल संलग्न कागज प्रमाणहरूको अध्ययन गरी विपक्षी न्यूज २४ टेलिभिजनका तर्फबाट विद्वान् वरिष्ठ अधिवक्ता श्री किशोरकुमार अधिकारी, बट्टीप्रसाद न्यौपानेतर्फबाट विद्वान् अधिवक्ता श्री प्रेमसिंह धामी, प्रेस काउन्सील, नेपालतर्फबाट विद्वान् अधिवक्ता श्री सोमनाथ सुवेदी र निर्वाचन आयोगका तर्फबाट विद्वान् उपन्यायाधिवक्ता श्री खेमराज ज्ञवालीले प्रस्तुत गर्नुभएको बहससमेत सुनी रिट निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी हुने हो होइन, सोही विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

यसमा मिति २०७०/८/४ मा हुने संविधानसभा निर्वाचनमा निवेदक चुरेभावर लोकतान्त्रीक पार्टी निर्वाचनको तयारीमा लागेको र मिति २०७०/४/७ देखि लागु हुनेगरी निर्वाचन आयोगबाट संविधानसभा सदस्य निर्वाचन आचारसंहिता, २०७० जारी भएकोमा विपक्षी न्यूज २४ टेलिभिजनले हाम्रो पार्टीप्रति भुट्टा समाचार प्रसारण गरेकाले सो प्रसारणसमेत नगर्न नगराउन विपक्षीका नाममा प्रतिषेधको आदेश र सो भ्रामक समाचार प्रसारण गर्ने न्यूज २४ टेलिभिजनका प्रबन्धक, ऐ. का कार्यक्रम संयोजक एवं बट्टीप्रसाद न्यौपानेलाई आचारसंहिता उल्लंघन गरेवापत आवश्यक कारवाही अगाडि बढाई पाउँ भनी निर्वाचन आयोग र प्रेस काउन्सीलका नाममा परमादेश जारी गरिपाउँ भन्ने व्यहोराको निवेदन देखिन्छ । न्यूज २४ टेलिभिजनद्वारा प्रस्तुत गरेको लिखित जवाफमा निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेको विषय संचार माध्यमको विषयवस्तु हुँदा प्रसारण गरिएको स्वीकार गर्दै निवेदकलाई पटक पटक सम्पर्क गर्न खोज्दा सम्पर्कविहिन भएको भन्ने उल्लेख गरेको पाइन्छ । यस अदालतबाट निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेको विषयवस्तु प्रसारण नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीका नाममा अन्तरिम आदेश भएपश्चात् पुनः निर्वाचनलाई प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने गरी निवेदक पार्टीप्रति कुनै भ्रामक समाचार प्रसारण भएको भनी निवेदकले कुनै जिकिर लिएको पाइएको छैन भने आज निवेदन पेशीको छलफलमा निज निवेदक उपस्थित हुन आएको पनि देखिएन ।

अव निवेदकले २०७०/८/४ मा हुने संविधानसभा निर्वाचनमा आफ्नो पार्टीलाई वदनाम गराउने उद्देश्यले विपक्षीहरूले संविधानसभा सदस्य निर्वाचन आचारसंहिता, २०७० विपरीत प्रचार प्रसार गरेकाले सो रोकौ निजहरूलाई आवश्यक कारवाही गर्न परमादेशसमेत जारी गरिपाउँ भन्ने सम्बन्धमा हेर्दा, हाल आएर संविधानसभा निर्वाचनको अवधि व्यतीत भइसकेको र आचारसंहिता उलंघनको स्थिति पनि विद्यमान रहिरहेको छैन । यस अदालतबाट मिति २०७०/५/४ मा निवेदकले निवेदनमा उल्लेख गरेबमोजिमको विषयवस्तु प्रचार प्रसार नगर्नु भनी विपक्षीउपर अन्तरिम आदेश भई मिति २०७०/५/३० मा त्यसलाई निरन्तरता दिएको आदेशबाट निवेदनको प्रयोजन प्राप्त भइसकेको देखिएको र मिति २०७०/८/४ मा संविधानसभा निर्वाचन सम्पन्न भई निवेदनको औचित्यसमेत समाप्त भइसकेकोले तत्काल प्रस्तुत निवेदनको रोहमा आदेश जारी गर्नुपर्ने अवस्था विद्यमान नदेखिएकाले प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ । रिट निवेदन नै खारेज हुने ठहरेकाले यस अदालतबाट मिति २०७०/५/४ मा अन्तरिम आदेश जारी भई त्यसलाई निरन्तरता दिएको मिति २०७०/५/३० को आदेशसमेत स्वतः निस्कृय हुने ठहर्छ । दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत :- कमलप्रसाद ज्ञवाली

(रा.प.द्वितीय)

कम्प्युटर गर्ने :- कल्पना बर्तौला

इति सम्बत २०७१ साल जेठ २७ गते रोज ३ शुभम्